

Komplexní program profesionalizace je významným výhledovým dokumentem ČSA, navazuje na vojenskou doktrínu ČSFR, pojetí strategie obrany ČSFR a soustavu cílů rozvoje ČSA do roku 2005.

Tvůrčí strategické řízení je orientací na budoucnost systému obrany a Československé armády. Vyžaduje vytvoření prozíravého a realistického spojení mezi naší přítomností i budoucností. Vyžaduje soustředění myšlenkového potenciálu, potřebné intelektuální klima, nezbytné vědeckovýzkumné zázemí. Předpokládá tvůrčí představivost, anticipaci, predikci, je spjato s prognózováním.

Nepřítelem strategicko-koncepčního řízení je drtivé kolo operativní každodennosti, řízení improvizované a krátkodeché, netvůrčí a nedemokratické, řízení neparticipativní.

Nové svobodné poměry v naší republice dávají historickou možnost přijímat uvážlivá rozhodnutí perspektivní povahy nejen pro její mírový rozvoj, ale i pro potřebu její obrany.

Tento článek je informativní povahy, seznamuje čtenáře 1. čísla Vojenských rozhledů s prvními dokumenty o perspektivách obrany ČSFR a ČSA.

Generálmajor Ing. Stanislav Chrovec, CSc.

INFORMATIZACE ČSA

Na základě vojenské doktríny je útočný charakter československé armády postupně převáděn na výlučně obranný. V souladu s mezinárodními úmluvami (KBSE) je ČSA připravena odstranit dohodnuté počty daných zbraňových systémů určených pro vedení útočné války. Jsou snižovány i počty příslušníků armády. Jestliže má být československá armáda za těchto okolností i nadále schopna bránit svrchovanost státu a nedotknutelnost jeho hranic, musí být vybavena moderními vojenskými technologiemi.

V tomto článku pojednávám o rozvoji řízení a velení ČSA prostřednictvím vyspělých informačních technologií.

Modernizace armády je totiž velice nákladnou záležitostí. Při daném stavu disponibilních zdrojů jde o velmi náročný a dlouhodobý úkol, který bude třeba řešit postupně. Proto se protořadit pozornost bude věnovat informatizaci československé armády. Jsou pro to zejména tyto důvody:

- Při sražení dvou armád se srovnatelným vojensko-technickým potenciálem zvítězí zpravidla ta z nich, která včas uskuteční potřebné informační balance a dokonaleji využije získaných výsledků (viz zkušenosti z války z Perského zálivu).

- Rychlejším a kvalitnějším zpracováním informací lze (do jisté míry) vyvážit i nižší úroveň výzbrojné technického potenciálu. A jestliže je možné zvyšovat bojeschopnost armády různým způsobem (např. přezbrojením nebo zkvalitněním informačních technologií), pak je

účelné zvolit účinnější z daných možností řešení. Je prokazatelné, že modernizace informačních technologií je ve srovnání s přezbrojením kteréhokoli základního zbraňového systému výrazně méně investičně náročná.

Tento způsob zvyšování bojové síly armády vychází z toho, že úroveň informačních technologií používaných v současné době pro podporu řízení a velení v ČSA není špičková, že ji tudíž lze (a je nutné) zkvalitnit.

Jaká je tedy úroveň automatizace velení v československé armádě?

V československé armádě je automatizaci velení (tj. použití vyspělých informačních technologií) věnována soustředěná pozornost již od začátku šedesátých let. Tehdy vznikla první pojetí o využívání výpočetní techniky v procesu velení. Výsledkem bylo zřízení Výzkumného ústavu automatizace velení (VzÚ 401). Naše zaostávání za vyspělými státy činilo již tenkrát nejméně 10 let (např. americká armáda zahájila práce na prvním automatizovaném systému velení SAGE již v roce 1949, v roce 1956 jej zavedla do provozu). Vojenskovědecká základna ČSA sice správně ocenila výzkum vývojových směrů v oblasti automatizace velení, ale k praktickému uskutečnění teoretických poznatků nedošlo. Konkrétním příkladem jsou výzkumné a projektové práce na vývoji koaličního automatizovaného systému velení vojskům PASUV, které byly zahájeny koncem šedesátých let. Československá armáda nepřijala zodpovědnost za vývoj a projektování žádného z podsystémů PASUV, omezila se na pouhé sledování vývoje v této oblasti.

Neperspektivně se z dlouhodobého hlediska vyvíjelo i zavádění počítačů do armády. Z hlediska tehdy platných strategických záměrů nebylo možné zavádět do ČSA výpočetní techniku produkovanou západními výrobci. Průmysl výpočetní a přenosové techniky v Československu, jakož i v ostatních státech Varšavské smlouvy, však již od svého vzniku zaostával za světovým vývojem. Proto byla i ČSA vybavována méně výkonnými a poměrně málo spolehlivými počítači. Proto se na začátku devadesátých let automatizace velení v ČSA opírá o morálně zastaralou techniku, která je **prakticky nepoužitelná** pro účinnou informační podporu velitelů a štábů při řízení bojové činnosti v poli. To je i jeden z důvodů, proč někteří velitelé ztratili k možnostem praktického použití automatických systémů velení důvěru. V době, kdy je použito automatizovaných řídicích systémů (C3I - Command, Control, Communication and Intelligence) ve vyspělých armádách naprostou samozřejmostí, je neúnosné tento stav v ČSA dále prodlužovat.

S cílem zkvalitnit v poměrně krátké době úroveň systému velení, řízení a spojení v ČSA se připravuje v Úseku pro strategické řízení FMO na Správě strategického rozvoje rozsáhlé pojetí programu komplexní informatizace naší armády. Tento program by měl zahrnovat:

- rozvoj makrosystému organizace ČSA,
- pojetí výstavby automatizovaného systému řízení a velení,
- rozvoj automatizace spojovací soustavy s důrazem na dálkový přenos dat,
- problematiku ochrany a bezpečnosti informací,
- tvorbu jednotných, celoarmádně závazných normativů, vycházejících z celosvětově přijatých standardů aj.

Důležitým orgánem, který ovlivňuje vytvoření a uskutečnění tohoto programu, je Rada pro informatizaci ČSA, která byla letos ustavena jako poradní orgán ministra obrany ČSFR. Jejím hlavním posláním je sladit řešení všech úkolů plynoucích z uskutečňování programu informatizace ČSA a přispívat k jednotnému výkladu celostátní politiky informatizace společnosti v armádních podmínkách.

Proto velení československé armády musí soustředit síly a prostředky právě do oblasti využití moderních informačních technologií uplatňovaných především v systému velení a řízení vojskům. Za této situace je nutné intenzivně hledat východiska k řešení disparit mezi skutečným a žádoucím stavem automatizace velení.

V podstatě jsou tři základní způsoby řešení:

● Rozvíjet automatizaci velení (vývoj a aplikaci moderních informačních technologií) na úrovni srovnatelné s vyspělými armádami cestou vlastního vývojového a projektového řešení.

● Objednat dodávku jednotlivých automatizovaných podsystémů velení u zahraničních dodavatelů, ponechat si roli tzv. systémového integrátora zodpovědného za sjednocení jednotlivých podsystémů do automatizovaného systému velení a řízení ČSA.

● Objednat dodávku celého automatizovaného systému velení a řízení ČSA formou dodávky "na klíč" u jednoho dodavatele, který se stává současně i systémovým integrátorem.

Každá z těchto možností má své přednosti i zápory. Největší slabinou **první alternativy** je poměrně značné riziko, že současná úroveň armádních vývojových a projektových pracovišť neumožní tento úkol vzhledem k jeho rozsahu i složitosti v požadovaném čase vyřešit. Pokud je známo, tuto cestu nezvolily ani takové armády, které mají mnohem výkonnější výzkumné a projektové kapacity.

Druhá alternativa odpovídá našim kapacitním možnostem více. Klade však neúměrně vysoké nároky na profesionální znalosti a zkušenosti týmu, který plní funkci systémového integrátora. Výhodou této možnosti je však to, že umožňuje kombinovat vlastní projekční kapacitu s kapacitami mimoarmádních dodavatelů.

Jako nejrychlejší a nejjednodušší se jeví **třetí alternativa**, která se orientuje na uplatnění celého systému formou dodávky "na klíč". Její problematičnost však spočívá v tom, že:

- není jisté, zda některá z potenciálních dodavatelských organizací projeví o tento náročný způsob dodávky zájem,
- není zřejmé, zda generální dodavatel zapojí do výstavby systému armádní projektové kapacity, na jejichž využití máme pochopitelně zájem,
- se mohou vyskytnout potíže při zajišťování toho, aby určité vrstvy aplikačního programového vybavení (např. bezpečnostní soustava) byly zpracovány výlučně projektanty československé armády,
- tato varianta bude finančně velice náročná.

Všechny možnosti řešení je třeba odpovědně a objektivně posoudit. V každém případě je zřejmé, že se na vývoji, projektování a zavádění automatizovaného systému velení ČSA budou podílet i mimoarmádní dodavatelské firmy. Vzhledem k dosavadnímu vývoji v oblasti výpočetní a telekomunikační techniky půjde zřejmě o některé ze západních dodavatelských organizací. Volba partnera (partnerů) ČSA bude uskutečněna prostřednictvím některé z forem **výběrového řízení**. Aby mohlo být toto řízení zahájeno, musí být:

- zpracován tzv. **poptávkový dokument**,
- zabezpečena finanční částka, s níž se počítá pro úhradu nákladů spojených s dodávkou automatizovaného systému velení, popř. jiného informačního systému.

Příprava a průběh výběrového řízení je stanovena jednak pravidly výběrového řízení, které vydala Rada pro informatizaci při vládě ČSFR, jednak interními pravidly, formulovanými Úsekem pro ekonomické řízení FMO.

Rozvoj velení a řízení musí být zabezpečen tak, aby byly objektivní rozdíly mezi naší a vyspělými armádami v této oblasti postupně zmenšovány a odstraňovány.

